

INTERVJU SA MARIJOM BASLER KARAMATIĆ

Janjevo | Datum: 6. avgust 2019. godine
Trajanje: 78 minuta

Prisutni:

1. Marija Basler Karamatić (Intervjuisana)
2. Anita Susuri (Vodila intervju)
3. Besarta Breznica (Kamera)

Simboli u transkripciji, neverbalna komunikacija:

() – emocionalna komunikacija

{ } – sagovornik objašnjava nešto gestovima.

Druga pravila transkripcije:

[] - dodatak tekstu kako bi se pomoglo razumevanje

Fusnote su dodaci koji pružaju informacije o mestima, imenima ili izrazima.

Prvi Deo

Marija Basler Karamatić: Ja sam bila... Marija sam, a u tebe [obraća se intervjueru] Marija Palić. Udata u Palić, inače Karamatić od oca. Dvoje djece imam od prvog braka, to je to. A muž mi se zvao Sebastijan isto. To sam udata bila u najveći i bogate familije a na kraju sve mi uzela država, ništa nismo imali. Posle mi se muž i prepijao, pijan bio, tako da sam prošla jako ružno u životu s dvoje djece. Više po noći plakala, po danu se smijala, tako da niko ne oseti dal' imaš ili nemaš, to je to. Imam ćerku stariju, Paulina se zove, Paško je drugi, Paško se zove sin i tako.

Prošlo je dosta toga, onda mi je muž bio, nismo znali od toga, on je jako pio. Mi smo mislili da je od rakije, a ono od bubrega. Bubrezi obadva se sušili i onda smo tu opet, bolnica, nemaš, nemaš za parče, što bi rekli naši gore u Zagrebu *kruha*, ovde 'leba. Nije se imalo a svima da se nasmiješ, svima dobro da bude, da bude okej, a po noći plači. I tako prošlo je nekako tu sve, i uzduž i popreko. Svekrvu sam imala, dever isto pio, isto on je mlad umro. Muž mi je mlad umro, u 35 godina. Ja sam udovica ostala u 28 godina, eto pa se borila za život. Dolazila ovde u mame, oni su imali, posle počela braća da rade i pomalo tata mi iz Makedonije donese jabuke, šta bi doneo tu, to kestenje malo i tako.

I onda se zaposlio u "Metalac", Janjevo. Bile su dobre plate, kada sam ja počela, počeo je minimalac (smeje se). Eto, šta da ti kažem. I tako da je to sve prošlo. Onda mi je jedna dole naša komšijka u Janjevo, dole u centru pravila je kuću. Kaže: "Hajde sa mnom, 'ajde sa mnom da idemo u Tursku". Htela da kupi, čula da u Tursku ima zavese dobre i ove lustere i mi smo bili tamo s njom. Ja joj kažem, rekoh: "Olga, znaš šta, ja ti minimalac [imam]". onih 600 dinara, u dinare je bilo tad, ne znam sad da ti kažem. "Ne, ja ti plaćam put i idemo". Ja sam otišla tu videla onaj svet, one žene kako idu ovi iz Zagreba, Beograd, nema mesta koje nije bilo. Tad ono, tad se trgovalo, žene prodavali na ulicu i po kući sve.

I meni taj jedan gospodin Turčin mi kaže, on je poreklom iz Bosne. Ovaj, čisto priča lijepo čovek i on kaže: "Gospodo Marija, Vi ste", kaže: "za biznis". kaže. Ja počela da pričam znaš, onako se zezala malo. Ma rekoh: "Koji biznis?" rekoh: "Radim u 'Metalac'", rekoh: "nemam ni centi". Rekoh: "Žena mi ova

plaća, ja, kakav biznis". A on kaže: "Ne, ne, Vi ste za biznis. Hoćete robu?" kaže: "Pa ćete mi donesete?" Rekoh: "Ma ni u ludilu". E onda smo se mi lijepo vratili doma, a ja sam došla ovim, mi zovemo, tu su k'o stari Turci hodžini bili tu. Radan, on je šef bio kuhinje i tako da je bilo. Ja mu pričam, on me pita prvo kaže: "Marija, kako si prošla?" kaže: "U Tursku kako ti je bilo sa Olgu?"

Rekoh: "Čuj Alime, što sam videla one žene, onaj narod", rekoh. Ali pa kaže: "Pa mogla bi i ti". rekoh: "Znaš šta, ja bih mogla", rekoh: "ali ti znaš da nemam centi, dvoje dece", rekoh: "u tu veliku kuću", rekoh: "ništa nemam". "Pa znam", kaže: "ali". "Dal' bi mene ti pustio", rekoh: "da ja idem ako ti". Ovaj, a on kaže: "Pa ja što se tiče mene, moglo bi", kaže: "ali ti kako hoćeš". Ali ja rekoh: "Ja nemam pare, čoveče Božji, nemam". Ma on razmisli, kaže: "Znaš šta Marija", tad su bili narod i, kaže: "dolazi jedan Albanac, mnogo je bogat", kaže: "on mnogo pomaže ljudima ali pogotovo vrednima". kaže. "On će da dođe neki dan sad na ručak ili večeru, ja ću da te upoznam i ja ću da mu ispričam prvo malo priču pa onda će..."

Nije prošlo tri dana, četiri, čovek sa neke direktore naše gore odozgo iz Metalca došli dole. Kaže Alim ovaj šef, kaže: "Marija, stavi pregaču, ti tamo služi i ti ćeš da se upoznaš s tog i tog čoveka". Veruješ li da mu ime ne znam, tom čoveku. A tom sam čula i od njegovih usta, sto dućana, 110 dućana imao i 110 ljubavnica. Eh, to je istorija, znaš šta je. Ali u nekim stvarima nije bitno to, meni je bio kao čovek on... I on me pita: "Marija, Vi ste gospođo Marija?" Kaže: "Čuo sam, rek'o mi je Alim, Vaš šef da imate dvoje djece, da ste udovica. Nemojte misliti da bih se udvarao". Ovako mi je rekao: "Ja bih voleo da Vi pomognem", kaže: "neradnike ljude ne volim a radnike ljude jako volim. Tebe te pohvalio". i kaže: "Koliko ti trebaju pare za u Tursku?"

I ja ti kažem: "500 maraka. I prvu garderobu koju prodam, ja ću da ti vratim pare". A on mi kaže: "Što ćeš sa 500 maraka, draga Marija?" Kaže: "Da li hotel, da li put", kaže: "i stvari da kupiš". on meni. Pa rekoh: "Ja i prvi put idem, ja ni ne znam". ja ovako mu kažem. Stvarno, znaš jer mi nigde nismo išli iz Janjeva. Mi nismo znali more, nisi znala nigde. Niti u Zagreb, tetku smo imali u Zagrebu, ja sam je jednom kao curica onako bila. Ne znaš za bolje. I to je to bilo, jedino naše majke koja je radost bila u ovo Letnica gde je, svetište, tu da se ide, tu. I to bi djeca bi bili i sretna i bi plakali ako neće neki roditelj ili moja mama neće da idemo u Letnicu. To je bilo radost neka.

I on meni čovek, kako ih spremio 1000 maraka, meni za... Ja pogledam, ja mu kažem to je puno. "Nije puno. Da platiš hotel, da platiš", kaže: "moraš jednu noć da prespavaš, moraš autobus". kaže. "Pa robu da kupiš", kaže: "Marija, ja ti ovo dajem", viče: "neću ni ja tebe da te vidim, možda ovde da dođem na ručak, ni ti mene. Pare su ti", kaže: "nema vraćanja, ali daj Bože da ti uspeš i da ideš da radiš". kaže. "K'o što ja volim radnika koji radi". I tako je bilo, ja Alimu kažem, to je bilo negde utorak-sreda, ja mu kažem: "Ja idem u petak u Tursku". Ostavim ja decu u kući, nema nikoga u kući, same, ja u Tursku. Ovde Olgi kažem, pita me, autobus je bio: "Gde ćeš Marija"? Rekoh: "Idem za Tursku". Kaže: "Jesi ti poludela?"

Ona žena se jako plaši, znaš. Rekli kao Turci uzimaju žene i ovo i ono, znaš. To je bilo strah, a doduše te ne znam, meni mi je dao Bog tako da ali nisam imala strah nigde gde sam otišla. Evo i ja ti krenem u Prištinu, kartu rezervišem, sa te šofere uvek sam išla onda. Uzmem ja prvo jer gde ću, ne znam nikoga drugog nego toga Arifa koga znam sad tu, kod njega otišla. On je čovek me pita: “Jesi ti otišla ili ste bili još u Tursku ili ste otišla doma?” “Arife, otišla sam doma”, rekoh: “i vratila sam se”. “Ajde hvala Bogu”. To je ono što je imalo kod njega jer sam sve uzela i još negde mi je onda on pomogao da uzmem. Ja se vraćam od Turske, i veruješ li kad sam ja došla, dolje su bili ti naši bogati, ovi Palići koji rade i dan danas, što imaju tu sve. A ova Olga imala je ćerku, od šećer je bila jako bolesna. Meni mnogo jako žao bilo i uvek sam išla kod nje. Onda je posle i dosta je obolela, pa je bila oslepela od taj šećer. Ali ona je tad još bila ono znaš, insulin primala i tako.

I kaže: “Micika”, ono svako ima svoje kako me zove znaš, neko Mare, neko Micika pa i ne znam više ljudima ni kako, ali za Mariju ovde u Janjevo nećete me naći, evo ga, to je to. I kaže: “Daj ti sad s mojom mamom sedi tu, a ja idem ove stvari”, kaže: “sve u ove Palićeve da odnesem”. Pakuje torbu, oni su imali djecu dosta, ko dvanaestoro, ko trinaestoro, sedam-osam. Ono ga odnela samo u jednu familiju, ona sve prodala, ja sam joj rekla samo cijenu, ona je meni pare donela. Ja praznu torbu dođem, deca sretno, čekaju me: “Pa gde su ti stvare mama?” “Pa ja sam sve prodala”. “Gde si prodala?” kaže. “Pa”, rekoh: “Finka Olgina mi sve odnela stvari, sve prodala”.

Došla mi moja sestra i od brata žena, oni me Mare zovu. “Mare”, kaže: “gde su ti stvare?” “Pa”, rekoh: “Finka mi gi prodala”. Kaže: “Sretni, da vidimo nešta”. Rekoh: “Ništa za ovaj put”. Ja opet pare složila, imala i kažem Alimu: “Alime, gdi je ovaj čovek?” rekoh: “Da vratim pare”. “On ti više Marija ne dolazi, a mogu da ga nazovem da pitam i da mu kažem čoveku da možeš da mu vratiš pare”. On rek'o: “Ja sam rekao da to poklanjam i da ta žena neće više da me vidi, ali Alime je li počela?” “Jeste”. “E to mi je drago”. Tako da nisam ga tog čoveka videla, onda sam išla, morali da me puste od “Metalac” da idem svaki vikend. Onda sam radila za svoje ljude ovde.

Koja žena tako ima, naruči mi za snahu kožnu jaknu, ja odmah u Tursku uskladim, imala sam i braću, jako su moderni, jako znaju ukus i ono da se oblači i sve. Ja bih odmah uskladila, majicu pojeftinu pa onu suknju, šorc, kako hoćeš, da uskladim ja u Tursku odmah i sve. I kompletne da im odnesem, cipelu koju je tražila, sve. I kad bi došla odmah su me tu sve, i tako da sam prošla taj život. Mogu ti reći, ono, i sad su me ti šoferi znali sve kako idem i oni mi uvek kažu: “Marija, ti nisi ni, jesi za ovo”, kaže: “ali ti si za u Švicarsku”. Kaže: “Ti si veliki radnik”. I danas, sutra ja im kažem: “Kakva Švicarska”. ja nisam znala ni da li, šta postoji Švicarska i kakva je i šta je. Znaš, to je bilo čudno za nas, k'o za moju mamu i to sve. Kad ne znaš bolje odavde, tu si. Onda rekoh dobro, ali bogme kad se ono malo mi je Paulina završila osmi razred, ja sam toliku želju imala da ide ona u Lipljan za ovaj frizerku.

Znaš, lijep je taj posao, imaš uvek dinar i tako. Doma ćeš nekome da napraviš i sve ali kako je počelo ono, počele u Lipljan demonstracije, ovo sve. Ja ti otidem sama u Prištinu, na kolodvor nađem ga nji, kažem: “Hoću za Švicarsku”. I tako je bilo, kaže: “Hoćeš Marija vikend da ideš ti kod mojega brata u

Cirih?” kaže. “Ne te prepuštam”, kaže: “na ulicu, ne te puštam ovo, nego kod mog brata u Cirihiu”. A prije toga jednu pustili Bosanku, pa ona zasrala posao, šta ćeš, kako ćeš i on brat zvao jednog. To mi je bio i k'o sin i k'o majka, iz Peći je bio, Bekim. On isto tako imao život, otišao, otac mu bio pijan vozač bio autobusa, a majku imao, jako je voleo majku. Kad sam otišla u Švicarsku, sad njegov brat neće da primi više i plaši se. Opet ta Bosanka otišla i zasrala, on zvao toga Bekima.

Bekim došao po mene, “Marija”, kaže: “nemoj da se plašiš. Ja sam tvoje dete”. kaže. “Ja znam kako sam prošao, tri ujaka imam ovde. Ja sam mislio da će me zaštititi ovo sve. Ja sam morao da se oženim”, kaže: “onu neku Kristinu ali hvala Bogu da je dobra i da mi je davala život”. Kaže: “Papire. Ona je oduda sva”, kaže: “ali ako me slušaš dve reči ću ti reći. Nema problema što si u mene i što dok mi posao ne nađemo, nisi ti meni teška ništa. Ali hoćeš da me slušaš ili ćeš ideš druge da slušaš jer ima i kod vaših dobri i zleje, ima i kod naših”. kaže. Ovako: “Ne Bekim, kako kažeš ti, ja ću posao da ti nađem, ja sve”. i tako da sam otišla.

Ali mogu ti reći kad sam otišla, nisam smela gore braćama, mame da kažem što idem za Švicarsku. Ja sam djecu ostavila u onu kuću veliku. Šta je bila mala, osmi razred a ovaj mali isto šesti razred je bio, dve godine su razlika. Ne da sam u suze prošla i onu Švicarsku i ono sve, jako teško da ti kažem, jako teško. I tako da je to bilo, Švicarsku sam da ti završim i gore-dole radila. Jedan me, nije me prevario, rek'o mi je, a taj Švajcarac tražio pare da mu nađe i ženu. A ja izašla malo na kafu kao u grad, i on mi kaže: “Marija, hoćeš da radiš, da čistiš kuću? Kao u Švicarskoj da spremaš?” Kad me uhvatila glava, nikad me nije bolela. Rekoh: “Kako ću ja da čistim, hoću”. Ali da spremaš, ne znaš ti hranu Švicarsku, ne znaš da se sporazumeš.

Ni da, ni ništa ne znaš jer to je kanton bio francuski. Kad sam otišla, on čovek Švajcarac rastavljen, on odmah se zaljubio u mene. A ja, šta ću ja sad, ja da idem za doma. I ja zovem Bekima, ali ne mogu se sporazumem, gde za vruga mi tad nokti narasli. I on me pita, kafe, tu sam razumela, može on ekspreso, sve. A ja sam pušila tad i cigaretu, i on kad mi kafu, ja da izvadim cigaru, i on mi kaže: “Niko ne puši”. To su tri sprata, to je ogromno sve, {širi ruke da objasni} poljoprivreda. Kaže: “U ovu kuću se ne puši”. A ja odmah imam strah, ja vratim cigaru u torbu, ali sad on ima strah ja ću ga ostavim, neću tu da budem, da idem da radim. I onda meni: “Pa uzmi cigaru”. Ja rekoh: “Ne, ne”.

To i posle sam znala, on mi vika: “*Tres jolie*” [francuski - jako lepo] nokte znaš. A ja mu kažem: “Ja ću gi izrežem”. Ovako mu {pokazuje rukama} kažem jer ne znam francuski. “A ne, ne”, kaže: “jako su lijepi”. I to sve, i on posle ima strah i on mi kaže: “Ne, Marija, uzmite Vi cigaretu”. Ja neću, on meni kaže: “Oprosti, *sorry*”. [engleski - izvini] kaže. On cigaru sam uze, zapali mi, dade mi kafu da pijem i sve. Ja mu kažem: “Imam broj od Bekima. Neće više da dolazi po mene Bekim”. I on mi Bekim kaže: “Gde si Maro?” On Maro me je zvao sve. Rekoh: “Bekim, tu i tu. On će ti objasniti gde sam, za posao sam došla”. “Ko te odneo?” “Hajde”, rekoh: “duga priča pa ću ti pričati”.

Došao Bekim gore po mene i on priča, dečko priča perfekt francuski i sve to. I on mu kaže: “Više drugi ne dolazi u obzir. Ako hoćeš Marija da ti radi, ja odgovaram za Mariju i ti”. I tako je bilo...

Anita Susuri: Ovo je bilo tamo u?

Marija Basler Karamatić: U Švicarsku, u Švicarsku i tako da je to bilo. Tu sam se posle, to je išlo sve preko Bekima, radila duvan brala. Duvan nikad nisam radila, to pa ruke neće a plaćam za djecu. U suze, pa on stane za mašinu pa ovo, pa on mi kaže: “Ako sam ja živ, mi ćemo”, kaže: “i Paulinu i”, Paskal tad moj Paško, Paskal znaš: “Ima da dođe i djeca ovde i sve tako”. da je sve to prošlo tako. Uzbркano, uzbrkano i sve, onda sam ga ostavila, braća tad je bilo ono znaš kako je bilo ono Jugoslovenke znaš. Tad smo se računali još pod tim Jugoslovenke a i stvarno su mnogo žene, venčali se pa se rastavljali a odmah bili papiri švicarski, sve okej sve to bilo. I tako da, šta ćeš, život je takav bio do više, rekla sam ti u suze nego ovde. A sad ću ti reći i za ovde.

Posle mi je muž bio jako bolestan isto i tu nisi imala po cijelu noć ga guši. U Prištinu, Priština ga vraća, nema šta. Imao sestričinu jednu u Ameriku, ona pričali doktor s doktora, kaže njemu se bubrezi osušili načisto i nema tu toga. A dvoje djece traže da jedu, traže, nemaš onaj kvasac da zamesiš za ‘leba, eto šta da ti kažem drugo. A on bolestan pa dolaze ljudi da ga vidiju, ne znam, ne znam šta da ti kažem. Svekrva stara, kažem ti dever je pio. Onda je muž malo kao bolje bio pa je išao na more, otišao na more. U Novi Vinodolski tamo kod Crikvenice, samo što je otišao, našao mesto, mene me zove on ti padne i sav natekne od bubrezi.

I on za Zagreb i ja odem tamo s dvoje djece, veze nemaš, ništa ne znaš k'o sad što ti kažem za Janjevo. Našli, on našao stan, ne znam ni gde je ni kako je ni šta je. A on u Rijeku u bolnicu, pa je strah djeca, dijete ide na more, ne znam da idem na koju ulicu, možeš na svaku ideš. I vratićeš se dolje al' kad ti ne znaš, nisi nikad iz Janjeva išla prvi put, nigde ne znaš, sve ti strano to, čudno ti. Ovde nismo psovali, to retko ko Boga, ovo, znaš na more kakvi su ljudi ono. Ja sam posle jednoga udarila kad je rek'o Gospode i ono, i ja njega {demonstrira šamar} *tras*. On kaže: “Zašto me udaraš Marija?” Pa reko: “Kakvu Gospu ćeš psuješ? Jel' ti veruješ u Boga, jesi ti Hrvat ili ne? Svako ima svoje ali”... Kaže: “Ti nisi normalna”. I tako da mi je muž bio to u bolnicu, ja sam s dvoje djece radila pa nemaš ko da ti robu donese iz Zagreba.

Ali hvala dobrim ljudima, ima i dobri i zli. Uvek mi se nekako vrata otvarali ali nije, da je bilo lijepo, nije bilo uopće, šta da ti kažem. Tako, pa se voda nema pa si išla na bunare vodu da uzmeš dve kofe pa da opereš pa... Svašta. Zato ti kažem i naše majke dosta prošle i to i plus moja baka, to je bilo *ihih*. Ja sam bila malo bolja od njih, moja baka nije imala dok je umrla i sve je išla svugde pešice. Svi gu znaju u Prištinu pešice što je išla. Svugde je išla, u Letnicu pešice, po 12-13 sata i to gladna, ništa, jedan krumpir ili papriku ono od turšije i po leti. Kaže ovim ženama, kaže: “Nemojte da bacate tu turšiju, čuvajte gu”. Znaš šta, stavlja zimnica po zimi kad stavljamo, ona će da uzme kad ide pešice. Tako ti je

to, život nije bio lijep šta da vam kažem. Nije uopće bio dobar ali nama je ostalo ovo Janjevo i vuče nas i sve to.

Sad mi je lijepo, sad mi je lijepo da ti kažem pravo, evo šta, imam sina, u Zagreb mi je. Radi na more, nije baš sjajno i bajno ali dobro je. Djecu ima, dete mu je prva srednja, e to je moj ponos. To su mi bili moja djeca ponos i snaha mi je iz Zagreba. To je kad pitaju naši sada znaš gore naši Janjevci, sve to. Pitaju djecu: "Jel' ti majka naša?" znaš. "Ne", kaže: "majka nije naša, tata je naš". znaš kao Janjevac je, a majka iz Zagreba i ovaj e to je to. I imam sad penziju, a Švajcarac se posle vratio sa mnom. Sin nije hteo u Švicarsku, izgubio i papire sve. Tad se radilo posle rata, s moju braću radio tu, lijepo mu bilo. Ne, ćerka je došla odmah mlada sa mnom. Ona je radila i tako da sin je ostao tu. E onda ja s gore, s ćerku smo radili, on neće. Kupimo mu jedan auto, on je došao jednom, počeo da radi u jednu fabriku železa.

Pa sve ruke kad dođe rad ovaj {trlja ruke} i ova Paulina kad dođe s posla i ona radila, prvo je radila u restoran sa mnom dosta. Posle ona već jezik, mlado dete, naučila jezik perfekt i sve i radila u fabriku. I ona kako dođe: "Šta je ovo?" Kaže: "Pa ruke". ovaj: "Ah, prekini, ja i mama ćemo raditi, nema da radiš". I tako je bilo sve, on se vrati posle za Zagreb, pa je bio ovde u vojsku, u Zagrebu zapravo. Kad se vratio iz Zagreba, zvali su me u Švicarska, hoće li sin da dođe tu da bude i da ide školu da uči ili nešto, ili papiri se poništavaju. Pitamo ga: "Paško, hoćeš doći?" "Ne, neću, meni je lijepo u Zagrebu". Nećeš papiri, gotovo.

Sad se kaje ali džaba ti je to, e tako ti je to. Ne znam šta drugo da vam kažem, da nije eto. Prošlo se u suzama, evo najviše su u suze. Evo i sad došla sam ovde ali hvala Bogu da postoji ova tehnika sad, mnogo lijepo. Ovi telefoni, kažem za decu, za omladinu jako je ružno, previše su opterećeni al' za nas ovako, vidimo se na kameru, vidiš djecu, dobro su, nasmejani i onda meni mi sve lijepo. I tako... Eto kažem ti ćerka, gde mi je u Maroku sad pa je u Švicarsku ima dve kuće, lijepo im. Jako joj je dobar muž i sve to. Sin je ovamo, bori se s dvoje djecu i tako da ne znam. Ne znam šta da ti kažem. Mučilo je se, a sad evo ga. I sad čekam kao povratnica, od kad sam se već godinu i više, ne, ima dve godine kako sam dala papire, još sam sad i povratnica ali ja sam tražila od države jer mi gu upalili.

I sad ne znam ko je, da li je dijete, kad nismo videli ne znam sve, šta da ti kažem ali, ali oni kad došli pa onda gu srušili svu. Sravnali kući znaš šta je, jako ružno, e sad, sad niko te ne sluša. Niko neće da te čuje sad više, gotovo je. Ja sam predala sad kao povratnica na moje mjesto da mi radi država kuću. Ne tražim sad tu kuću trokatnicu, tražim kuću evo djeca sad će mi ćerka doći u deseti mesec, sin će doći u deseti mesec kad se završi sezona. I ja hoću moju kuću, neću mami da smetam. Kad treba i dva brata, oni uvek dođu i neko ovako, neki onako. Pa poslije sve smo prepuno, nek' oni dođu svojoj kući, a ja da imam svoju kuću, moju kuću da ja čekam moju djecu, znaš. E to je to.

E sad, kad će biti, šta će biti, ne znam ni da li ću go radi, kako. Sve hoću da idem jedan dan nego i ove vrućine pa s mamom da idem kod tog gradonačelnik, predsednik šta je, za Lipljan. Da idem da sednem malo, čoveka da vidim i šta je i kako je. Da li se daje ili ne da, ne znam šta da ti kažem. Ovi kažu, ja sam

to čula da će sada sedne i pare za Janjevo da se radi, da se obnavlja i kuće i ove stare tu i crkvu i to sve. E sad, koliko je sve to tačno, ja ne znam, to čujem, priča se a kad vidimo na djelo onda ćemo da se uverimo (smeje se), a ovako ništa. I to je to, ali evo ti vidiš žena osmoro djece, tu ti je to. Ko šta da, i tako. Čovek radi u ove Paliće, šta, 250 eura mesečno, šta je to?

Dijete otišlo jedno na more da radi, ne može žena da to oženi dijete, šta da ti kažem drugo. Evo ga, i ljudi begaju iz ovoga, jedan po jedan ide, žalosno je ali istinito. Ali ja sam rekla, više neću begat'. Evo, svi nek' ide, ja sam rekla ja ću ostat' i imam dobre ljude koje su nam ostali stvarno. Imam one stare ljude tu koji su i svi oni plaćaju isto ali došli su ovi neki sa sela, sa nešto stvarno i krađu i rušeju. Krađu ljudima kokoš, krađu i ovo, ružno je kažem. Doduše, nama još sad nisu ništa a kad će da bude i koji dan, ja sam rekla ja ću sama, nemoj mi kradeš, da kršiš neki prozor. Tražiš ovo, evo ti (smeje se) ali neće te to niko pitati, e to je to. Tako da je život takav moj kakav je, žalostan ali istinit i to je to. Ali sve u svemu, dobro, živi i zdravi opet, eto.

Anita Susuri: Ja bih htela malo da se vratimo u Vaše detinjstvo u Janjevu.

Marija Basler Karamatić: Hajde, hajde u detinjstvo.

Anita Susuri: Pričajte mi malo o tome.

Marija Basler Karamatić: O tome sad? 'Ajmo, 'ajmo, sad šta da ti kažem sad. Detinjstvo bila sam, eto mama je radala svake dve godine, tatu smo imali jako dobrog čoveka, nije nikad pio, radnik je bio da ti kažem. Ja kad sam se udala ovaj, moj tata kad se ženio s mamom to je to, rekla ti je mama da smo imali kućicu, baku, baka nije baš bila zdrava s pameti onako. Nije ni osećala kad po potrebi nešto ona, ide i pada, tako je žena bila. To je bila kućica mala, jedna soba i mala druga soba dva sa dva i jedno hodničke. Pa je tata posle počeo, radio prvo kod naših isto ono šta sam ti rekla to *kujundžijski* to, radilo se tad, lilo se kašike, viljuške ono one znaš ovaj. Tata mi tamo radio a mama i strina u, tata da donese pa da oni pili i ono moralo da se ovo, pa u te burići da se vrti posle. Pa posle ono da sja, da dobije ono kao srebro znaš ovaj jer ono je bilo bijelo i tako.

Onda sam ja mala bila, koliko se sve to sećam s bakom da brišem, po mame da idem, pa došla mi sestra druga mala tako. Mama mi je jako veliki radnik, mama i da mesi ono, od ništa nešto da stvori e tako. Pa je počelo ono malo po malo da ja rastem i da idem, tata tako da radi tamo. Posle počeo u Makedoniji da radi, pa bili sretni kao djeca onda. Strica mi nismo imali znaš, ovaj stric mi radio u rudnik godinama. E onda je tata kad bi radio u Makedoniji da nam donese one kestenje, jabuke i to nije bilo autobus nego od Lipljan, kad bi imao one *ćeze*¹ se zvali znaš. Ovaj, da dođe, ako ne, da ide pešice, na ramenu da nosi te vreće i jabuke i ono dok bi došao. I da dođe dva dana, tri i da opet ide da uzme robu tu nešto.

¹ Čeze; Laka paradna kola na dva točka koja vuče jedan konj.

Tad su radili naši plastiku kao ovaj cvet {pokaže na predmet} ovo, znaš one i tako s plastiku počeli neki, kako gde je išao pa video nešto i tako da su sve radili, s prese radili tu ljudi. I tako je bilo dok smo počeli, posle malo po malo. Pa je posle tata izvodio donešuvao mi i te kalupe, kako video tamo te ovaj, doma je sam napravio livnicu. Tako smo iznad te kućice napravili tako te stable onako, e tu da napravio pa se to lilo da se taj koks ono radilo pa da se, uzeo jednog radnika da se lije to polako lijepo sve. Pa mi posle da pilim ja malo, sećam se onih svojih 8-9 godina, mama mi već stavila na ono i ovo da se radi, da se makne ono okolo znaš. I to lijepo pa da se stavljaju u te burići pa da se vrti.

Nije bilo struje nego je bilo na ruke da se vrti to prvo. Pa onda je posle počelo je, prvi je tata moj stavio ovde provukao struju. I tako je bilo da se sve to radilo, mama da nas prevari: “Hajde”, majka kaže: “ja ću majka da gi napravi”. kao one ga ugrabi one stare ono, samo ti radi. Ja cijeli dan, sestra mi bila po nervozna, po je bila nije htela ona tako da ide u čaršiju da kupi nešto. Ovaj, ja može sve radi to sve, tako je bilo. Pa s tu baku, znaš šta je, i mama kako rađa jedno pa drugo znaš ono djeca... Došlo je vreme neko ono, više tata je malo pokupio novce i što će i tata rekao da kupi jednu njivu. Znaš kao da se ima berićeta², bogat čovek njivu ko ima i vinograd ovaj. A mama mu rekla: “Šta će mi njiva, ko će da gu radi? Nego mi da kupimo vinograd”. Sećam se to ko dete sve ono.

‘Ajde vinograd, i to je tu baš tu gore {pokazuje pravac} gde je ona kuća ovako, kad se vidi reći ću ti. Tu i jedna i druga polovina tata kupio, dao pare, kupio vinograde. Ali sad, moj deda, njezin otac, on je imao vinograde, on je mnogo čovek bio pijanica i to sve, ali je znao da kalemi dobro, išao po sela, nosio trešnje, nosio grožđe. Pa bi doneo sve gde je bilo lijepo *praska*, breskve pa trešnja, najlepe trešnje imao je on. Pa onda on da kalemi mami tamo po vinograd, pa obnovija te vinograd sa te loze stavlja. I onda stvarno smo imali grožđa.

Što će mama, nemamo gde grožđe da stavimo, išla da ono, kupi onu onu kaca se zvalo tad, sad ne znam i ovde kako li je. Meni se čini da je zovu i oni, k'o bačve te veliku i pa smo pekli rakiju. Pa nemamo kazan nego kao ja dijete i mama da nosimo u komšije dole, sve u kofe pa da se peče rakija. Pa da se rakija nosi ovamo, a znaš, koliko je bilo to. I tako je sve malo po malo bilo, posle je tata pokupio novce, baka je još bila živa. Bili smo u tu malu kuću, mama je bila trudna na ovog šestog brata skoro deveti mesec. Došao stric i strina, bila oluja velika i mama ti, došao stric jer je znao da moja mama se plaši mnogo kad je, kad grmi, seva i to sve. I rekli: “Idemo da vidimo Ljubu, jer ona žena je trudna znaš, a plaši se mnogo”.

Došli oni između vreme, da padne da se sruši jedna tamo {pokazuje pravac} taj stub, bandera smo zvali struje pa povuk'o je i našu, i žice tu pali. I kako bilo mokro, a mama sad oni kreni i za doma da ih isprati a oni tu imaju kuću. A mama trudna, ovolika ovaj. I oni rekli kao po ranije bilo, ako trudnica ili vrcu ili bilo šta da makneš, kao beba će se zavrti unutra ovaj. A ona ti uzme onu žicu od struje da podigne pa ti gu mamu struja {rukama objašnjava} direkt drmala gu svu. A mi deca, tu je bilo baš veće Gospe ove

² Turski: blagoslov; sreća; rodna godina.

naše što u Letnicu idemo, a ja sretna s ove druge braću i sa ovaj išla da u bake dole da im kažemo jer nismo mogli da idemo u Letnicu jer smo bili znali.

To je bila najveća sreća, da idemo u Letnicu ali nismo mogli ranije radi mama je trudna, pa će tata nam pogodi auto i jednog čoveka, ne znam koji je auto imao. Tad su malo počeli ta auta pomalo neko da ima, da idemo u Letnicu ali u toku dana, za Majku Božju. Ja išla baki da kažem a mama ovamo uhvatila struja, pod struju je bila sva. Sreća tata bio doma i ja se vraćam za gore od bake, idem za gore, djeca neke druge kukaju, moja vrišti malo manje, kaže: “Jao Ljubo uhvatila struja, teško da će”... i mi pištimo, plaćemo djeca idemo za gore. Kad smo došli, tata vuče mamu, struja ide po nju. Ovaj vuče gu tamo-ovamo, narod se pokupio, mama pod struju, vuče go po trbuhu, ovaliki {pokazuje veličinu stomaka}.

Znaš kako su oni te *dimije*³ nosili, to devet metara u te *dimije* bili materijal, plus *boščara*⁴ gore što se stavljala ono. I vuku gu tamo, ona žica po nju, u ruke kako je. Ovamo vuku, žica ide po nju. Tata više ne zna šta će i sva sreća da gu se maknula ta. Kako došli komšijke odatle, jedna cura nije se udala, po kasno se udala i kad čuli, ona došla. Klali petla oni ili kokošku, ne znam pa kao za sutradan za Majku Božju i to sve, ona došla s nož a nož ima metalno {objašnjava rukama}. Mi plaćemo, deca pokupljaju, u staru kuću je bilo to još, pokupljaju ni one stare bake ne da plaćemo, ne da gledamo znaš. I ovaj, i tata se setio onu *bošču* kako bila mame, stavio na žicu, gaznuo pa mamu da povuče, pustilo mamu struja.

A ova Nasta kako bila sa ovo, sa taj nož, on nju go povuče, Nasta odma' pena u usta, sve živo, oči ovalike. Mama ne, spasila go imala zlato, na nju nije toliko išlo, imala mama zlatne zube (smeje se). Došao doktor bio jedan stari, sad mamu ovamo u tu sobicu malu, mi kao djeca oko nje i sve to. I on kaže od dete nema ništa a žena je dobro. Dobro, šta ćemo, smaknulo se. Posle tata vuče i ovu Nastu, jedva su gu Nastu izvukli, Naste kose odmah gore {pokazuje rukama} ovako sve. Sećam se k'o danas, to je bilo strašno i sve.

Dobro, izvuče i Nastu, Nasta je bila kritična mnogo a mama ne. Nije bila ni oči izbečene ni ništa dobro i Nastu tata izvukao, sve je to bilo, ljudi i naroda, plaćemo mi kao djeca. Nakon dve nedelje, tri, odmah spada ta Mala Gospa. Tata se zarekao da ide Majke Božje pešice, pešice se ide preko ova brda sve. Mamu uhvati i bolovi da rodi, nemamo koga sad zovemo čovek s kamion je vozio jedan naš. I s kamion u Prištinu, ona jako je teško je rađala, ja sam prva ali u Prištinu sam rođena, nisam ovde u Janjevo. Sestra je rođena ovde, brat drugi taj stariji i ova, ne ova je rođena u Lipljan i Josip brat. A ovi, mi smo svi rođeni ovamo i ali više, i dete najkrupno da ga rodi i najvisoki i najlep (smeje se). Uvek kaže ovaj stariji moj brat kaže: “Pu majku mu, kako mi mene i mamu ne uhvati struja kad je bila u mene. A jebem ti dijete”, kaže: “od struje”.

³ Bele satenske pantalone koje su uske na zglobu, turski stil. Izrađuju se sa oko dvanaest metara tkanine.

⁴ Boshqe, Bošće - vezena tkanina koja se koristi za pakovanje poklona.

(smeje se) Uvek se smejemo. On kaže: “Najvisok i sve a ja k'o mama”, kaže: “ovako mali”. kaže. Uvek bi se tu smijalii tako da ti je to život a radili smo posle evo ga. Mami go je to ušlo znaš ono ali stvarno sve je započela sama. E onda šta ćemo, tata malo pokupio pare, kuću da radimo, to je to bilo. E 'ajmo pogodili, tu su bili Albanci ljudi, Redža se zvao čovek i njegovi jako dobri ljudi. To su bili odozgo negde, došli pogodili kuću, počelo se, onda sam ja brata toga što se taj rodio i četiri i po kila i najkrupni i najdobar, miran kao beba. Mama se počela ovde s radnike, ja sam išla svugde po brda džanarike da jedem ovo to sve. Ja njega ovde {pokazuje svoj vrat} on je porasao ove kod, na mene.

I tamo, pustila me jedna komšijka gore u sobu da sedimo, dok se kuća radi. Ja da spremam to što nam Bog dao, pita da se pravi i ovo, da šetam brata, da donesem brata. Samo mama da mu da sisu, i ja opet nazad šetanje pa opet sisu da mu daj, ovaj djeca, tako je bilo. I kad je kuću napravio, mama nije tek, nije čekala ni da *ožbukamo*, da malterišemo kuću i sobu. Mi smo ušli bez prozore u kuću, stavila je one stare prozore od one stare kuće male, pa je stavljala po jedan, nije bila cigla tad, onaj čerpić⁵ što se radio, ljudi radili ono od zemlje. Tu smo ušli.

Kućići laju, tako vikaju, mama gleda, diže se cijelu noć, mi na jedno onako prostrla jedno samo kao neki ćilimi oni su bili ovaj i tu smo spavali sve. Posle smo od jedne, u ovu sobu prvo {pokazuje pravac sobe} pa onda druga, sve smo se to šetali. E kad smo došli, tata je posle počeo, ja sam se već posle toga i još malo kad smo sve ovo sredili, još kuća da se malteriše, sišli smo do dole. Dole su bili oni burići vino, rakija, sve dole. Sad gde je kuhinja, tu. A tamo {pokazuje pravac} je lio tata kašike, mi smo mislim, majstori, sve. E onda se ja to udala i počela rabota, ono sve, radili su one Judine češice.

Možda se sećaš, imali su onako kad se povuče i onako, to su se zvali te torbice. Tata, sećam se ovde moja Paulina mala, ona je mali materijal donešuvao je tu. Tako da se počelo e onda radionu da radiju, tu se kopalo radiona da se radi pa onda jedno po jedno, pa onda ovamo, pa zidovi. Taman dok se sredili braća i skupili malo one prese sve te, štancerice, posle novčanike pa torbice, to je sve išlo. Posle se mnogo lepo radilo i tako da je otišlo sve to... Kad su se sredili i došli do pare, onda su morali da begaju, mašine, kamione i sve za gore. Tako da, to ti je to.

Eto, život od roditelja, to je to bilo evo. Ali hvala Bogu, nismo imali kao moja mama pijanog oca i da tepa i da, da morali gladni da idiju i to sve. Mi smo imali, mi smo imali, on nama je od Makedonije donošavao onu alvu, ona tahan-alva pa ona bela pa, u pakete, s pakete. E to je to, tako da...

Anita Susuri: Vi ste mi rekli da ste rođeni u Prištini, kako to?

Marija Basler Karamatić: U Prištini, jeste. Pa mama nije mogla me rodi doma, sa ove babe, ove stare žene koje su gi porađali, nije mogla ona, ona se po tri dana po četiri dana mučila i posle je morala u

⁵ Cigle od nepečene zemlje, sušene na suncu i ručno oblikovane; bogate su glinom i često su pravljene uz dodatak slame.

Prištinu da ide. Jako je imala teške porođaje, eto i na zadnjeg brata ona posle su gu operirali, carski rez. I onda više, da nije carski rez imala, možda bi rodila još neku, eto to je to.

Drugi Deo

Anita Susuri: Da li ste Vi išli ovde u Janjevu?

Marija Basler Karamatić: Išla sam da ti kažem, išla sam u školu do četvrti razred. Ali to išlo pa ne išlo. Znaš kako je bilo kod naših Janjevaca, tu su mnogo grešili i sad možda se neko kaje sad i to sve, ovaj ja sam ti bila dete ono, za doma. Mama me puštala, ja budala nisam bila. Kad sam sve prošla toliki svet i školu, ali oni sve su vikali: “Žensko dete da se uda”, kao znaš: “šta će gu škola, ona treba pelene da pere”. Eh a muško dete ionako će dizat’ pakete kao radi, da ide po tezge šta, e to je to bilo. Onda je mama kako je radala, tamo se kopalo, mama me pusti u školu pa ne. “E ona će se uda, kakva škola, ona će se uda”.

E kad je od tog brata kažem ti kad je rodila, bila sam mesec dana ja doma, nije me puštala u školu pa izašlo kazna da se plati. Četvrti razred sam bila, u peti da idem. Kaznu je platila mnogo pa posle me je pustila u školu da idem, ali bez sveske, bez knjige, ubila vreme u školu. Tri godine posle, kako sam četvrti [razred] prošla u peti, tri godine u peti sam išla, eto. Uvek se zezam sa tu školu, kažem i ove direktorice i ove: “Da mi date diplomu”. Kaže: “Zašto Marija?” “Pa ja sam išla u školu, hoću diplomu”. (smeje se) Ona kaže: “Kakvu diplomu?” “Pa ja sam išla tri godine”, rekoh: “To treba i to da znači nešto”.

Rekoh: “Znaš šta, pa i to je žrtva, a ne diplomu je samo ovaj. Diplomiu hoću da mi daš, ja neću nigde da je dam”, rekoh: “ne treba mi za posao”. Kao da sam, i onaj, obećali su mi da će da mi napravi jednu kao osam razreda da sam završila, ja rekoh hoću da je uramim da je imam, jer sam tri godine u peti. Išla sam i na more sam radila pa sam se svađala s ljude tamo, neće za ovako a hoće i da te prevari. Kad vidi samu ženu, znaš kako ti je sve to, a znala sam ga čoveka i sve. I krivo mi je bilo za mesto tamo, ja ti nađem ljude i sve to, *op*. I on mi kaže, rek’o: “Znaš šta {pokazuje prstom} zajebaću te”, kaže: “Ne”.

Kad sam to napravila sve i on mi kaže: “Marija”. sela sam, pitao me kafu da pijem, baš je bio meštanin tu. “Koju si”, kaže: “školu, srednju ili fakultet završila?” Rekoh ali sam ga nekako zajebala: “Znaš šta, nisam”, rekoh: “ni srednju ni ovu”. Rekoh: “Četiri razreda, meni se piše tri godine u peti ali piše mi se četiri”. rekoh. “Šta?!” {viče} Rekoh: “To ti je to”. Evo ga, ali Majka priroda i škola uči sve rekoh, život te uči znaš, eto to je to. Tako da, eto ga, a moja mama...

Anita Susuri: Vi ste išli u Vladimir Nazor?

Marija Basler Karamatić: Evo ga, tu je {pokazuje pravic} tako je, tu smo išli. Sad je stara još, sad radi spotove, u tu staru školu spotove radi. Mladi dolaze i slikaju se, a ne znam rekoh, svake nedelje puno je mladih, mladenke slikaju se po Janjevo. Kad sam videla to, za čudo. Pa film se snimao sad tu, snimao se jedan pa sad drugi se snima. To je sve bilo tu {pokazuje rukom na desno} gore zauzeto. Nismo mogli da prođemo i kad prođemo, kaže ni: “Št” [onomatopeja] Rekoh: “Dobro”. (smeje se) Neka, lijepo je, ostaće uspomena e to, to je to, od Janjevo šta da ti kažem.

Anita Susuri: Imate neku uspomenu iz škole kad ste išli u školu?

Marija Basler Karamatić: Pa čuj, uspomene ima i toga, društvo je bilo lijepo. Znaš kad nemaš pa kad imaš neki put neku, imali smo volju, neki je imao, neki je nemao. A moja baka je imala tu vinograd pa da odnesem decu pa trešnje da, pa da ukrademo a to je najveća uspomena. Tad je bila ta uspomena eh, da odeš nekome dunju da ukradeš od vinograd i tako. Čuj, ne znam kako bih ti rekla, uspomene su i sve i to sećanje i sve što je to slatko bilo. Sećam se k'o dete, kad sam jela džanarike što mi lijepe bili, što mi slatko bilo. I dan danas me tera, ja i u Švicarsku moram da uzmem onu jabukicu ako sam videla.

Ćerka mi kaže Paulina: “Pa mama, ovde se ne sme”. Pa baš me briga što ne sme. U Zagreb kad bila, visi ona ili kruška ili jabuka, ja moram... To mi je ostalo tako, evo tu prođem ja, džanariku uzmem ono odatle da je pojedem. Ostalo mi je to, drugo nije nešto nisi imala znaš, da bi ti znala za bolje i za nešto. Kad je počela čokolada rižna, i dan danas mi se jede, šta je to počela ovde i tako da pokupljamo cela ekipa po te dinare da bi kupili jednu čokoladu da podelimo, da imamo eto. Tako da, nešto ne znam šta, ne znam kako bih ti rekla. Nije te puštala mama jednostavno, nisu ti dali za da bi išla ti da bi, da bi išla dalje.

Evo ga, ja sam sve dala od sebe, od te nevolje i da kupim svesku djeci i sve ali eto braća su neki završili, neki nisu isto. Isto tako u taj isti razlog, isti sve isti. To ti je to. Eto i moj sin nije završio sve, a ćerka jeste do osmi razred. Ona je i dolazila ovde da radi, jako je pametna bila i volela je školu. I to je plakala za u školu i ona je pošla od šest godina u školu, ne od sedam nego od šest. Tako da, to ti je to, šta da ti kažem.

Anita Susuri: Vi ste bili pobožna porodica?

Marija Basler Karamatić: Jeste, jeste. Svi su bili ovde, da ti kažem pravo isto. Nama je bilo značilo crkva, tako su nas odgajali. Vidiš i sad u Zagrebu i kad su se odselili ljudi, sad su izgubili i djecu, sve više se to ispomoderisalo. Sad opet pali pa ne može da se nosiju ali sve je život... Ali išli smo, evo i dan danas idemo. Čuj, evo ga, uvek nam počne Devetnica, sad će Majke Božje mi to idemo, pa Sv. Ana i sve to. Tako da, naših i dalje i gore ima, ima a sad mladi šta raste i više, niko nisu krivi, ni majke ni bake. Ne može da podnese ali nije to to više.

Djeca videli svet, videli evo k'o ja mogu li moji unučići sad, eto to je to. Kod moje ćerke stoji još to, dijete nema da ide, eno gi. Eno gi prvaci su za to mesto sve u tekvodno i sve, ali oni znaju ali od sina Boga mi u Zagrebu, pustaju ga i dali su mu. Druga srednje, dali su mu i da se tetovira, dete voli nogomet sve. Žao mi je bilo jer možda da se kaje kasnije, posle 18 godine dajte mu, ali ne možeš ni da pričaš puno ništa ne. I to dete kad je celi dan na mobitel, škola mu ide, greota i mala mu prepametna i stvarno i sve. Ali previše su te deca s mobitele, sa ovo i to sve više.

Ne možeš da mu dokažeš a i slažem s to ali da mu dokažeš da ide u nedelju, kao na misu, sad ne može k'o što smo mi išli, te naterali roditelji znaš. Ali ipak da zna, ali... Nije više to to, ne, ni od mlade ni od ovaj, ne, ne, ne... Generacija po generacije, malo po malo se sve to. Ali mogu ti reći da sad i generacije po generacije, ko nije bio i ko ne se rodio, sad to imamo to zimi u drugi mesec da ova, u prvi zapravo. Sv. Sebastijan kad je to gore, Pešter mesto jedno, jako mladi dolaze, to je puno. I sad za ovu Gospu više onako malo ozbiljni dolaze a sad će posle za Male u deveti mesec, dolazi ljudi puno isto.

I mladi i sve, ovaj i to je puno Janjevo, odmah lepo veselo, sve znaš. Ali za u drugi, u prvi mesec dolaze mnogo mladih koji nisu bili, koji se rodili gore, kako koji godinu, sve više i više dolazi. E to, a sad... Daj Bože, ne znam, ne znam. Nikome nije lijepo i oni koji su sad od Janjevo otišli, bolje da su ostali u Janjevo nego u Kistanje što su otišli. Pokvarili decu, sve sad djeca i sa drogom i svašta se radi. Žalosno ali istinito i to ti je to. Nema šta, ali evo ga naše ovo Ranjo se zove, svako mesto ima, ja ne znam ti, imamo jednoga iz Zagreba, on ti istoriju svu zna. Njega da slušaš... On zna od kako brdo se po koga se zvalo, kako smo postali mi, koji su Palići, koji su Glasnovići, ko je Karamatić, od koje familije.

U Janjevu bilo ti četiri crkve pravoslavne, tu bilo na Ranju, a jedna katolička. Al' kad vladali ono Turci kad posle Austro, Austrija to, Austro-ugarska kad došla, štitili Hrvate. A onda kaže svi ti Srbi što su Ivanovići ovde, što su ne znam koji, Mazarekić, on bio Mazareka, tu bilo Albanaca, šta se pokatoličili svi i sve se te crkve posle se ostalo da... Ali to mora čovek da sedne, to sam ja čula još ranije, naši kako bili jedno Glasnovići, Palići bili pravo ono poreklo Dubrovnik i ovo. A ovo ti je sve posle koji se ljudi pokatoličili pa vidiš kod naših, neki ovi zovemo ga Izimbereovi. Jedan brat preš'o u tursku veru, jedni ostali u hrvatsku, znaš.

U Janjevo bilo istorijsko (smeje se) zato je i najstare na Kosovo. Ono pa je ne znam koje sam, čula sam koje je drugo mesto. Ali je najstare u Kosovo k'o evo unikat, zašto ne, baš sam onog dana s toga Šepa pila, oni tu imaju oni čajdžinicu to ovako i sve to. Oni imaju i dosta školovane djecu i sve i fakultete i neki odvetnik, neki ovo. I pričamo i kaže: "Marija, šteta je", kaže: "sad ako Bog dan ovo što su rekli da napraviju, da budemo istorički". Kaže: "Da dolaze i ljudi, da bude ovde", vika: "ovo, da napravi neko dobar restoran, da se jede, da se pije, da ima ljudi da dolaziju. Malo reklama", kaže: "svaki pa eto Anije brod, vidiš kako je lijepo to".

"Meni od moga sina na more znaš čoveka?" "Znam ga". Kaže i rekao mu: "Pale", pa oni Pale ga zovu tamo, kaže: "Mama, šta ti radi, gde je?" Kaže: "Otišla je za Janjevo, pobegla". Još u Zagreb sam bila, ja

se slikala na brod, dole u Anije. I on gledao znaš u, jer sam preko njega pa u Fejs⁶ i ja ovaj i on rekao: “Pale šta je ovo? Ti si rekao mama ti u Janjevo, sad u Parizu”. Znaš, ovaj i on mu rekao: “Pa i je, ona je šašava, blesava, može i to”. Kaže: “Ćuti budalo”, kaže: “ima to u Janjevo”. “Šta u Janjevo ima?” Pa znaš, to je ljudima ono. Eto, posle toga je došao mi sin pa unučadi nisu bili uopće pa su bili sretni, pa su bili na brod pa imamo slike pa sve.

Onda ćerka mi već dve godine, ove godine nije bila, sad će jer gu djeca sad počeli ovaj srednju pa nemaju isto pravo. E sad kad budu i djeca, i onda da će i ona doći ovde. Mogu ti reći da ona u Zagreb kad je dolazila, ona nije bila sretna. U Janjevo kad je došla, ništa gu nije bilo bolje, takav osmeh se ne plaća parama. Ona ništa gu nije ljutilo a moš misliti ovaj stari Jasin, pitao me kad smo išli da gi pokupimo na aerodrom kad je ulazio, pitalo me dijete: “Baka, jel’ može”, kaže: “da se kupi ova starudija?” Kao stare kuće. Rekoh: “Ako da tvoj tata pare, može bakino sve”. Ali koliko dijete razmišlja odmah, još nije video lijepo u taksije, dolazimo za gore ali on pita može li da se kupi. E to je to.

A ćerka vika: “Mama ja moram ovog velikog”. jer je zet bio prvak u Maroko za tekvondo, vidiš i djeca sad povukli na oca. Ona kaže: “Moramo velikoga da donesemo mi u Janjevo, on će kupi pola Janjeva” kaže. E to je to kaže, a on kaže: “Ja bih voleo”, kaže: “meni bez žene mi se ne dolazi. Moram dućan gore da zatvorim, da bih došao”. kaže: “Ali treba da jedemo”, kaže: “da se radi mora, a biće prilika da dođem i to”. I tako da, i sad imamo jednu našu Janjevku, baš je bila, ona je u Ameriku i dosta je bogata i sad kao hoće i ona da ulaga nešto. Sad kad je bila, e sad daj Bože da i ona to nešto uradi. Pa i da zaposli malo i ti što su mladi neki ostali, šteta je.

Da ti iskreno kažem, šteta od naše države, bio je i predsednik, bila je i predsednica naša Kolinda, ovaj tu šta je ispod sad Franjo drugi Golomej {pokazuje pravac rukom}, čovek je poljoprivrednik. Deca toliko da voli Janjevo, da im se ne ide. Sad su mu deca troje-četvoro na more, šta radi kao tuđi sluga ali oni non-stop pitaju: “Kako su koze? Kako je ovaj što ima kokoš? Šta ovaj?” Toliko djeca, bili su svi, obećali su, ništa ljudima nisu napravili, čovek u tuđu kuću živi. Pa trebali su mu znaš šta zlatno da mu napraviju, da ima čovek. Bili su i Kolinda je bila, obećala je, slikala se s toga malog Pašku sve.

Gospodin Tači bio tu baš pred njegova vrata, obećao je sve. Ja sam mu rekla da ću da radim intervju i ovako uživo, da bidne na televizor, nije me briga. On mi rekao: “Marija, to ide za arhivu”. Ma nije me briga rekoh, eto niko nije pomogao za ništa, ne znam. Sad da li je došla neka pomoć, da su lopovi i koje udruge uzimali, to ti ne znam, ne znam, nisam bila kad ne vidim onda sve. Kažu, čujem od ljude da su pare dosta dolazili za Janjevo ali nije se uradilo, ne znam, ne znam. Ne znam, ali vidiš sad da je sad svugde lopovluk više. Vidiš Hrvatska ko je, šteta je.

Švicarska drži svoje jezero malo, hoće li ga ovako, čisti ga sve a mi toliku ljepotu pokradu uživo. Šta da ti kažem, i zato sam pobegla i od Hrvatske. Barem mirna mi glava, e to je to. Imam čoveka koji me vozi, dođe tu komšija, kad trebam u Prištinu, trebam u Lipljan da kupim, vratim se doma. I to ti je to. Nema

⁶ Facebook

boljega, evo. Došla sam za jedan mir, da odmorim pamet da ti iskreno kažem. Mnogo sam radila kao dijete, posle dolje kao, gde sam se udala u Palić. Jedino šta sam videla posle lijepo malo u Švicarsku, to je kad sam se preudala, ali je stariji čovek bio. Ali mi je pružio sve.

Nije imao pare puno, ali mi je dao sve i onu ljubav, ono ne znam šta, kako bih ti rekla, ono što traži žena, tu neku ljubaznost nešto, da dođe da me iznenadiš buket cveće, da ovaj uvek mi je radio da doma čeka me nasmijan. Jako je dobar čovek bio, e tu sam doživela ono nešto lijepo i sa smeh i da me neko obraduje, da mi nešto da. Eto, to je to šta je ovaj i neka mu je najlaka zemlja čoveku, i ostavio mi penziju. Ništa drugo ne tražim, ni bogatstvo ne tražim, evo ga. Bog nek' mi čuva ove djecu i to mi je najveće bogatstvo, ovo mi lijepo sad ovde i to je to. Šta da vam kažem, s mene ste gotovi ili ako hoćete još nešto ili mamu hoćete dolje malo sad? Kako hoćete.

Anita Susuri: Da Vas još malo pitati da, ako možete o Janjevu malo više. Kako Vi pamtite to Janjevo, kad ste bili mladi? Kako je ovde bilo?

Marija Basler Karamatić: Pa kad sam bila mlada, bilo je omladine, bilo je lijepo. Pa ja ti kažem, nismo znali za drugo, ali smo bili jako, ja ti kažem školu nismo završili, niko. Retko ko je školu, od moje generacije jedna je išla u Lipljan, u Prištinu u školu. Od nekih generacija išli, od mojega strica završila je medicinsku školu, u Prištinu je išla. Ali bilo je veselo, te djeca nisu znali za drugo. Crkva, ali smo se oblačili jako lijepo, bilo je ovaj put, ovo je mnogo lijepo sad. Ono je bilo ruševina a pete, čizmica da ima najbolje, jer su ga zvali Mali Pariz Janjevo. Žene su se oblačili, muški išli su, moj brat je išao jedan koji je išao za svega nas da kupi.

Posle kad je to počelo, pa su se otvarali kafići, pa su išli u kafić, tu se spajali. Pa po na ulicu su prolazili dečki, ti nisi išla negde da ideš dečka da nađeš. On te tražio, ko ima volju za tebe, on dolazio pred vrata, da ti *fućka*, da zviždi, da ovaj. Pred crkvu da te vidi, da ti se udvara, posle su posle mene kafići izašli, ja se sećam ono kao, kad sam bila ono. Kino sala se otvorila dolje na ulazu, sad gde su Cigani a to je naše mesto, moje mu sad jedna sina ali su uzeli država i to se borim da izvadim, da uzmem da vratim. Ali je bila radost jer nije se znalo za bolje, e to je to.

Ali su žene obučene bili, evo naša majka vidiš li ta slika, tu su pare, te su *bošče* bile skupe, po 200-300 maraka i više. Ali to su naše žene sve radili same, struju nisu imali i kako su mogli da oni našaraju tu *bošču* i ono vrapče da ga crtaju tu za posvećeno. Kad bi bila svadba, da se ženiju, ono sve ručno po noći, na lampe i nigde krivo, nigde ružno. E to je to, sve su naše radili pa u neko šake ono, posvećeno pa mlada je bila po rano. Ja sam bila druga venčanicu što je obukla, po ranije sve je bilo u *dimije* onaj *brokat*⁷, *dimije* pa sve ono, onaj tasves onaj što je bilo {pokazuje oko glave} da staviju, sve je bilo tako.

E posle je bilo venčаница mlade, ali koje su žene mlade bili *brokat* da obučiju, ove ovako posle po onako svetlo pa stare, bilo je ono ali bilo je veselo ono. Bilo je djece puno, jer niko djecu nije imao od

⁷ Teška svila isprepletana zlatnim i srebrnim nitima.

petoro niže. Sve je bilo sedam, osam, dvanaest, trinaest i tako da, evo gu ima jedna stara u čaršiju. Vratila se od Zagreb, 97 godini ima ali znaš koliko ima par unučića, unučići, čukununučići preko 200-300. Ona će bidne izgleda stotu koju ovaj, rekli su joj unučadi ovi Palići što imaju najveliko da će slaviti, će zove i kamere. To nema u svetu nigde, ona koliko ima a sve zna napamet, sve priča, sve ti kaže koliko ima unučadi, koliko praunučići, koliko čukundučići, sve živo. Preko 200 i nešto, pa 130, pa ovo pa ono, to je veliko.

Znaš šta, jedna žena je ali to sve to, od sinove, od ćerki sve. Tako da naše majke, mučili smo se ali mnogo su bili čiste. Mnogo smo bili čisti u tu staru kuću sve do vrata da gi pomećeno, djeca pa one čizme pa blato da se pere, ali je radost bilo ako ti neko *fućka* da ideš pa kad je bilo snijega da ideš da se klizeš dole pa da se pokupi ekipa. To je bilo radost znaš ono, jedva i...

Anita Susuri: Da li je bilo i serenada? Neko mi je spomenuo to da su pevali i muškarci.

Marija Basler Karamatić: Pevalo se, kako da ne. Pevalo se, pevalo se, imali smo tamo gde je šljivak bio to, tamo bilo, tamo da se pokupi, vino da se uzme i da se peva. Ali da pevaju devojkama i da zviždi ali žene, nisu išle devojke tamo do njih. A bilo je i tamo {pokazuje desno} ovo gde ste bili kod te Marije pa još malo gore sad ona gore, tamo smo se pokupljali. Ja kad sam bila svojih tamo 16 godine, tako 15-16 bilo i dečki i ono, ekipa tamo do ovuda svoju ekipu, drugu one ćebiće one da stavljaju, da se smije, da se peva. Pa na orah da se stavi ono juže pa da se ljulja, bilo je to. A neko doma da slavimo onaj Đurđevdan, tu bi mama obesila, lijepo je bilo, eto.

Nisu, ja ti kažem, nije se znalo za lijepo ali za drugo bolje, ali u to mesto doživeli su i zato svi hoće i zato svi kukaju sad i ovi mladi nema. Sinoć pričam uz mojega brata, kaže: "Kako vrijeme meri i sve". Rekoh: "Znaš šta, prekrasno je". Ja i mama sedimo napolje, šta da ti kažem, Mesec, nebo je puno zvezde, ćukavci vikaju. "Sad", kaže: "da sam ptica da poletim". kaže. Znaš šta je, to je to ali evo ga. Bilo je radosti ali mučili smo se, čuj ali nismo znali za bolje i bolje što nismo znali za bolje. Ali bili smo sretni, eto kažem ti do deset-jedanaest prvo bi morali doma, da operemo čizme od ove decu male.

Znaš noga se oznoji, pa smo šporet imali tamo pa onda kad smo se prebacivali ovde, pa sve na drva da se stavlja ono da se suši za ujutru moraju u školu. Ne da budu mokri, da se ne razbole pa da idemo da se kličemo pa manja grupa, pa velika pa nemaš sanke, nemaš ništa, na najlon, u neko korito (smeje se). I tako, tako se nalazili pa se uzimali, roditelji s roditelje, tu nije bilo mnogo i tu kad su uzimali, ljubav. Znaš šta, to je bilo roditelj da te da, familija familiju, to je tako bilo isto jer su primili. Mene su me pitali jednom na more: "Marija", ja sam rekla: "iz Janjeva znaš Hrvatica".

Njima je to za čudo, slušali me kako pričam, ne pričam srpski, ne pričam makedonski a imamo sve riječi. "Marija", kaže: "jesi ti Makedonka ili ovo?" "Ovaj, znate šta, da me pustite na miru. Mi smo", rekoh: "živeli u Janjevu, moja baka je pričala kad je bilo tursko vreme, nisu smeli da izađu žene, krili se. Posle", kaže: "Bugari još po gori kad došli. Bugari krali, ulazali po žene trčali po kući krali". To znači

primili i tu makedonsku neku reč ono, ovaj. Više tursku ima, ovde se *pendžer* zove, *džezve*, mnogo, *tepsija*, mnoge stvari turske ima. I to je tako, to sve po ovaj pohvatali kako koja vladaje tako da ovaj. I rekoh briga me mnogo, ja ću kao moja mama, ako me razumete, ne razumete. “Ne razumemo te”. E rekoh onda: “Šta me pitate?” rekoh eto onda to je to Janjevo.

Tako da su jadni primili od sve i to je to, poreklo zna se odakle su i šta su, ali ima ljudi koji su i odavde ali šta se prihvatili kao Hrvati. To sam čula od glavnog čoveka jednog koji mi je rekao. Koja ta prezimena neka znači i to, ali evo i ovaj naš što zna istoriju, onda i on isto rekao ko i kako ovaj...

Anita Susuri: Spomenuli ste i Dom kulture.

Marija Basler Karamatić: E to su dole napravili bili.

Anita Susuri: Jeste i Vi išli tamo?

Marija Basler Karamatić: Bila sam par puta, nisam puno, nije me puštala mama, da ti kažem pravo eto ga. Bila sam dva puta, dal’ sam bila, jednom je bilo to puštali neki film, bila sam s mogega ujaka. I drugi puta sam bila kad je bio Mišo Kovač pevač, tu je bio i onda sam bila tu. Eto to je to bilo sve a išli su naši drugi, ovaj posle moja braća, posle su imali kao igranku se zvalo to, išli su. Ali ja ne, dva puta u životu sam bila tu unutra eto, to je to. Tako da...

Anita Susuri: Ovde je bilo i maskenbala?

Marija Basler Karamatić: Bilo je, bilo, tad je bilo...

Anita Susuri: Može malo o tome?

Marija Basler Karamatić: Moj dever se oblačio u ženske stvari, u *dimije*, to je bilo kroz celo Janjevo pa to je bilo smijeha sve. Lijepo bilo, smešno, pa ja kažem ti, nije bilo bolje ali lijepo je bilo. Čuj, toga nema, evo ali... On kad bi se obukao pa bi bio smešan, pa su oblačili muž i žena ovako, ti koji su bili po slobodni s muže, koji su živeli onako ono znaš. I to na konjske kola i da se šetaju, žena mu se obuče u muško a on njega u *dimije* i sve su išli kroz Janjevo u kola. A djeca dođu i svako ko je imao tako, doduše imali stare stvari koliko hoćeš pa se oblačilo kako hoćeš i tako.

A jednom se ja ovde kad sam dolazila, još nisam napustila, tu smo kod Don Mate bili u konaku. Don Mata je do neke godine, do prije dve godine pokupio decu mlade i da se ko ovaj, ova od Palića jedna se obukla u cigansku a ja ti što ću. Pa rekla sam otidoh tamo, pa što nisi se. A Don Mate kako je došao ovaj, Crveni Križ stvari, kaže: “Polazi gore”, kaže: “oblači šta znaš”. Ja neki kostim, neku suknju, one cipele, šarene čarape, e kad su me videli dole, igrali smo, veselili smo, decu razveselili malo. A i to u

životu prvi put sam se obukla za maškare. Ja nisam nikad kao dijete, a ovo oblačili se, ja nisam. Išla sam da gledam, eto nisam, nisam, nisam eto.

Ali bilo je veselo, kažem ti, bilo je ali nije se znalo za bolje ali meni je drago da se nije znalo za bolje, evo. Roditelji, to je znalo, majka doma djecu išli su to da po , po pijace naši i bilo hvala Bog, Bog bija po Zemlje pa su zarađivali, nosili kašike. Moj tata znam od vaših sve da ide i svadbe, da ima da kupuju, koji 100, koji 50, ovo ono. Pa su išli posle sa ove ovako cveće to da idu po pijace i tako. Ali žene nisu nigde išle, nigde žene, ne. Kad koje dijete naraslo sad, otac da ga uzme s njega i tako. I zato je bilo, otac će da, sin mora pakete da nosi isto k'o otac.

A ćerka mora da se uda kao majka, ima da rodi, da se uda i da rađa decu, to je bilo u tome, to je to bilo. Tako je, svi smo upoznali tu tako, mene je pred crkvu tu kako bi išla, moj muž tu da mi zviždi. A drugog drugi je imaje još po lepija, tako bi se naljutili, to dečko je onda ništa. Ja sam se za ovoga verila i tako je bilo. Tako je to bilo sve ali kažu i po roditelji, to je bilo ranije. Dete da roditelj, zna obiteljski, znaš kuću. Bilo je i kod vas tako i prihvatili i oni to, kad ti živiš u neko mesto, tako ideš. E to je to. Otac zna tu familiju dobru, tebe će ti biti dobro, a sad da li će ti biti ili neće, otac te da. E to je to.

Tako da je bilo... A dosta bili stare žene i doma, vidiš moje bake, otac i dosta tih što ti je kazala to, što je rekla mama na moju sliku, oni, oni su ti bili po Amerika, s mesecima da putuju. Moje mame deda bio u Ameriku, pa zato je i kupio i kućicu pa za dečicu, pa te vinograde, pa njivu kupio ali bili s godinama u Ameriku i nisu videli ni svoju djecu. E to ti je to.

Anita Susuri: Jesu se bavili trgovinom?

Marija Basler Karamatić: U Ameriku posle radili tamo, šta su radili. A to je išlo se, ne znam dokle pešice pa brodom taj, s mesecima putovali i tako. Al' kad bi došli, znaš bili u Ameriku eto, to je to. Tako da... I vinograde, posle su kupovali naši vinograde i njive su imali ali više vinograde, pa su posle obrađivali, pa se grožđe imalo. A znaš kako je bilo to da imaš vinograd ti to, onda ti je to najbogatiji čovek. Imaš grožđe, imaš vino, imaš rakiju, e to. Tako smo, tako bi se obezbedili jesen kad bi došla, moralo da se kupi brašno 500 kila, 600, pa da imaš vreću šećer.

Ja se sećam to, neki nisu imali, nisu imali mnogi ali mi znam da bi imali šećer da imamo za preko zime vreća, 500-600 kile brašno da se ima. Da imaš, to je naj bilo glavno, sol i brašno a ovo drugo da li imaš ili nemaš, jedan put u nedelju meso. I to ko ga ima, mrvica ovoliko ali slatko bilo, svi su umačali tu, svi smo jeli. Posle mama bila kupila jednu kozu pa od druge se ta okozila, pa smo imali jarići, malo mlijeko. Tako da je bilo to, život je tako išao. Eto...

Anita Susuri: Kad ste počeli raditi u "Metalcu"?

Marija Basler Karamatić: A joj, sad da ti kažem '88. ili nešto tako, ili '87. ne znam sad. Jer ja '91. sam išla posle u, za Švicarsku. Kad sam otišla, a nisam te godine, toliko sam radila u tom radfoblju u "Metalac" da ti kažem. (kašlje)

Anita Susuri: Kako Vam je bilo tih godina, '90ih kad se ovde malo situacija...

Marija Basler Karamatić: Pa čuj, jezivo je bilo, nije bilo dobro, nije bilo dobro. Sad možeš misliti, možeš misliti sad, eto to je to. Mi nismo imali strah od naših ovih koje smo mi imali tu, naši stari ljudi ovi, stari ti. Pošto evo smo rekli Turci i Albanci koji su bili, to mi i dan danas se pošutujemo. To je bilo, deca rasli i to sve, evo i dan danas žaliu za to, za to Janjevo staro. Hoću ti reć' to poštovanje, on vika, kaže sad ostario i taj Alim, ali kaže: "Marija nemaš gde, nemaš s koga kafu da popiješ više. To dečurlija došli", vika: "više ko ih će utepa s auto sad".

Bio i u inostranstvu, kaže: "Voze ovako i ide, nema više *mobet*, nemaš da sedneš s kime ćeš pričaš". Znaš baš u petak smo se videli ovaj, pa smo malo popričali. Ali tako ti je, ne znam, ne znam šta bi ti rekla, ali nije... Sve je doživljaj neki bio u tome, nije ružan bio ali patnjački bio, da ti kažem pravo, patnjački. Pogotovo naše majke i naše bake, reč da ne kažem to. To su bili mučenice, i vaše isto otuda te koje su bile stare po sela žene. Gde su znale, šta, ništa. Da se radi, da se muze ko ima tu kozicu, to je bilo sirotinja čuj, nema šta. Ja znam mnoge ljude ali gde još ono od moje bake, moja baka ja znam, mnogo mi je mene pričala, mnogo me voljela pa mi je pričala kako ovaj ali...

Anita Susuri: Mi smo čuli da je ovde bio '90. ili '91. ne znam, Šešelj.

Marija Basler Karamatić: Jeste, bio to.

Anita Susuri: I onda se situacija naglo promenila.

Marija Basler Karamatić: Naglo, posle zato su naši pobegli mladi. On došao ovaj, da poubija sve u crkvu.

Anita Susuri: Jeste Vi bili tu?

Marija Basler Karamatić: Jesam tu i posle toga sam otišla ja. Tu sam bila.

Anita Susuri: Možete malo o tome?

Marija Basler Karamatić: Ja bila sam tu ali dolje nisam ti baš bila jer nije me pustao. Baš sam bila tad udata i dvoje djece, muž je bio ljubomoran, nisam išla ali mogao je i nas i svega da ti iskreno kažem. Ali ovamo je bilo strašno jezivo je bilo ali kako ga je uzvratilo, kako ta Olga da ti kažem, imala je mnogo ljude. Pa je zvala u Prištinu (kašlje), čula ona kaže da će doći Šešelj. Znam toga dečka Albanca, kad išli,

kako išli prema dole, kako se spuštali, on misli kao da je magare. Njega su ga ranili u nogu, taj dečko. Pokupljali smo mu ja i ta Finka pare za u bolnicu, da mu makinje metak od noge.

Ovaj, ali je bilo jezivo, strašno je bilo ali ne znam ti toliko, nisam doživela jer nisam ja bila u čaršiju. Ja sam bila doma, nije me pustao muž, svekrvu sam imala, nisam išla to. Ali sve po pričanju, da sve to znam kako je bilo strašno i od tad su počeli naše majke decu da teraju. Će ih uzme za vojsku i svi nije znao koji kako koga prelazija, e to je to. Moja mama posle ostala, moj tata, moj sin mali je bio, on je ostao tu s mamu i moja ćerka. A ove odrasle, svi su išli, neki avion od Skoplje, neki ovako pa brat jedva pokupio robu, sve, mašine mnogo su imali, samo da idu. I to je to.

Ali hvala Bogu da li Sv. Nikola, šta je, puna crkva bila uzvratio. Eto, ne znam šta je bilo, ova Olga zvala odmah toga, posle tu došli iz Prištine mnogo jer znala sam gi...

Anita Susuri: Koja Olga?

Marija Basler Karamatić: Olga u čaršiji dole, ona u čaršiji. Ona je živa, ćerka ta Finka umrla. Što ti kažem u Tursku što sam bila s njom, ona je znala mnogo ljude u Prištini. Sve to glavno sve to šta je bilo u SUP-u ovo, ali znala je i Srbe koje su. Ali stvarno su bili ljudi dobri koji se družili neki ima, nisu svi isti što kažem ja. Mene su plakali i Srbi koji su radili sa Albance, prije da ne krenem u Švicarsku: "Marija, kako da okrenem", tom najboljem prijatelju kaže: "leđa? Ja ne znam", kaže: "šta je ovo, mi smo jeli, pili", kaže: "družimo se".

U najgore vreme, oni su dolazili u mene, oni nisu imali strah jer nisu bili pokvareni znaš šta. Eto to je to, e posle, kako u sekundom se stvori, oni su radili, viši inspektori su pa su bili to sad, obezbeđenje tu. Ne znam da li je ovaj naš Sv. Nikola uzvratija kako je bilo ali baš su došli za tu da pokoli i baš je crkva bila puna. To sve znam ali je prošlo, eto. Da niko nije, taj jedan dečko, on je posle kako begali, ovi došli odmah od Prištine, ovi posle begali za gore i upucali ovoga dečka. Eto i to je to, priča...

Anita Susuri: Posle toga ste Vi otišli u Švajcarsku?

Marija Basler Karamatić: Ja sam posle toga, tako je, tako je, tako je. Ja sam posle toga otišla za Švajcarsku i to je to bilo. Onda su moji brisli sabirali za gore i tako.

Anita Susuri: Tokom rata ovde na Kosovu?

Marija Basler Karamatić: Nisam ja bila tu, nisam bila, ne, nisam bila i nisam doživela.

Anita Susuri: A Vaša porodica?

Marija Basler Karamatić: Nisu, ne, ni oni. (kašlje) Ne, ne, oni su otišli posle kad je to počelo strašno i to. Ne, nisam bila, ne. I to ne znam šta da ti kažem, za o tome ne znam jer nisam bila, nisam to doživela. Ali kako čujem da im nije bilo lako, kako se krili, imali strah, struju nisu imali, ništa nisu imali. Znaš šta je, eto to je to.

Anita Susuri: Ako imate još nešto da dodate.

Marija Basler Karamatić: Ja ti drugo moje nemam šta više, to je to za sad, evo.

Anita Susuri: Hvala Vam.

Marija Basler Karamatić: Ma ništa, evo pa može drugom prilikom opet nekad, kad imate vremena, malo ću se i ja smiriti pa, pa još nešto ako izmislimo.